

**SIKAP DAN MOTIVASI MURID BAJAU DALAM MEMPELAJARI
BAHASA MELAYU SEBAGAI BAHASA KEDUA***(Attitude and Motivation Students Bajau in Studying Malay Language as a Second Language)***KHAIRUL NIZAM****MOHAMED ZUKI**Kementerian Pendidikan Malaysia
khairulnizam8890@gmail.com**WAN MUNA RUZANNA****WAN MOHAMAD**Universiti Kebangsaan Malaysia
munaruzanna@ukm.edu.my**Dihantar pada:**

20 Disember 2016

Diterima pada:

13 Mei 2017

Koresponden:khairulnizam8890@gmail.com

Abstrak: Kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti sikap dan motivasi yang dimiliki oleh murid-murid Bajau sekolah rendah pedalaman yang mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti sama ada terdapat perbezaan sikap dan motivasi antara murid Bajau berdasarkan jantina dalam mempelajari bahasa Melayu. Seramai 56 orang murid Bajau tahun 4, 5, dan 6 dari 3 buah sekolah rendah pedalaman di daerah Beluran dipilih sebagai responden menggunakan kaedah pensampelan bertujuan. Instrumen kajian yang digunakan untuk mengutip data adalah soal selidik yang mengandungi 36 item dan terbahagi kepada dua konstruk iaitu sikap dan motivasi. Dapatan kajian menunjukkan murid-murid Bajau sekolah rendah mempunyai sikap yang positif dan motivasi yang tinggi dalam mempelajari bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Hasil dapatan kajian juga menunjukkan terdapat perbezaan sikap dan motivasi antara murid lelaki dengan murid perempuan yang mempelajari bahasa Melayu. Kesimpulannya, murid-murid Bajau menunjukkan sikap yang positif serta motivasi yang tinggi dalam mempelajari bahasa Melayu sebagai bahasa kedua.

Kata kunci: Sikap, motivasi, etnik, Bahasa Melayu, bahasa kedua

Abstract: The aim of this study is to identify the attitude and motivation among Bajau pupils in primary school in the learning of Malay language as a second language. This study also tries to identify the existence of differences in attitude and motivation between the two genders of Bajau pupils in the learning of Malay language. About 56 Bajau pupils from year 4, 5, and 6 from 3 primary school in the Beluran's district have been selected as respondents using the purposeful sampling method. Questionnaire's method consisting of 36 items and have divided by two constructs into attitude and motivation for this study. The results of this study show that Bajau pupils in the primary schools have positive attitude and high motivation level in the learning of Malay language as a second language. The results of this study also reveal the significant differences in motivation level between male and female pupils during the learning of Malay language. The conclusion is Bajau pupils have positive attitude and high motivation level while studies Malay language as a second language.

Keywords: Attitude, motivation, ethnic, Malay Language, second language

PENGENALAN

Masyarakat di Malaysia sememangnya terkenal dengan kepelbagaian kaum dan etnik yang menggunakan pelbagai jenis bahasa dalam konteks pertuturan dan komunikasi. Disebabkan oleh faktor kepelbagaian bahasa ini, maka Bahasa Melayu telah diangkat sebagai bahasa rasmi, bahasa kebangsaan, malah berperanan sebagai bahasa pengantar dalam sistem pendidikan. Kesenambungan daripada itu, maka mata pelajaran Bahasa Melayu telah diwajibkan untuk dipelajari oleh semua pelajar di negara ini. Walau bagaimanapun, penggunaan bahasa Inggeris lebih dianggap sinonim dalam kalangan masyarakat Cina dan India berbanding Bahasa Melayu yang merupakan bahasa rasmi dan bahasa pengantar di peringkat sekolah (Zaitul Azma 2007). Namun, Bahasa Melayu masih diangkat sebagai bahasa kebangsaan.

Bahasa juga sangat memainkan peranan penting dalam kehidupan seharian seseorang individu. Melalui penggunaan bahasa, seseorang akan memperoleh maklumat serta boleh menyampaikan maklumat. Bahasa juga datang dengan pelbagai tujuan, seperti untuk memperoleh maklumat, menyatakan pendapat, berhibur, menjalinkan hubungan, meluahkan perasaan dan berkomunikasi. Dasar pendidikan pula bertujuan untuk membolehkan masyarakat menguasai ilmu dan kemahiran serta nilai murni yang diperlukan dalam dunia yang berdaya saing tinggi dewasa ini (Akta Pendidikan, 1996). Hal ini adalah penting untuk memastikan tahap perkembangan manusia berada pada tahap yang tinggi dari sudut ilmu dan pengetahuan. Bagi memastikan matlamat ini tercapai, maka penguasaan pelbagai bahasa adalah sangat penting. Penguasaan lebih daripada satu bahasa akan membolehkan individu bertutur dan berkomunikasi dalam pelbagai situasi.

Proses penguasaan bahasa asing bermula dengan proses mempelajari sesuatu bahasa baharu. Hal ini dinamakan sebagai pembelajaran bahasa kedua. Menurut Zamri (2016), penguasaan bahasa kedua diperoleh melalui proses pengajaran dan pemudah cara (PdPc) secara formal. Bagi menguasai bahasa kedua, seseorang pengguna bahasa seharusnya telah menguasai bahasa pertama dengan kukuh terlebih dahulu. Apabila bahasa pertama sudah kukuh, barulah proses penerimaan bahasa kedua dapat dipelajari dengan

baik. Nur Hayati (2002), menyatakan bahawa pembelajaran bahasa kedua berlaku lebih terkemudian dengan andaian bahawa bahasa pertama telah kukuh dikuasai oleh kanak-kanak. Justeru itu, penguasaan bahasa kedua hanya boleh berlaku sekiranya bahasa pertama yang diperoleh sudah mencapai tahap penguasaan yang baik atau hampir sempurna.

Dalam konteks pendidikan di Malaysia, kebanyakan pelajar telah terdedah kepada lebih daripada satu bahasa. Hal ini merujuk kepada penggunaan bahasa ibunda yang berlainan mengikut kaum yang berbeza. Setiap kaum atau etnik biasanya mempunyai bahasa pertuturan tersendiri. Perkara ini bertepatan dengan konsep pembentukan etnik atau kaum yang memiliki budaya, bahasa, adat resam dan kepercayaan yang berbeza-beza. Kewujudan pelbagai bahasa ini dapat membuktikan bahawa penggunaan Bahasa Melayu bukanlah satu-satunya bahasa ibunda bagi seluruh rakyat di Malaysia. Bahkan, Bahasa Melayu berkemungkinan menjadi bahasa kedua atau bahasa ketiga bagi golongan masyarakat yang bukan berbangsa Melayu.

PERNYATAAN MASALAH

Bahasa Melayu sememangnya memainkan peranan penting dalam pelbagai bidang di Malaysia termasuklah dalam bidang pendidikan. Menurut Hassan (1999), melalui penggubalan Akta Pelajaran 1961 dan Seksyen 17, Akta Pendidikan 1996, Bahasa Melayu telah diiktiraf sebagai bahasa pengantar di sekolah-sekolah dan institusi-institusi pendidikan. Dengan menjadikan Bahasa Melayu sebagai salah satu bahasa ilmu, akan sekali gus dapat meningkatkan taraf Bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan.

Menurut Jerie dan Zamri (2011), penggunaan Bahasa Melayu yang merupakan bahasa kebangsaan sebagai bahasa pengantar dalam sistem pendidikan diharap dapat menjayakan hasrat kerajaan untuk menjadikan Negara ini sebagai sebuah Negara maju menjelang tahun 2020. Sehubungan dengan itu, pelbagai dasar telah dibina dalam usaha kerajaan untuk memartabatkan lagi Bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan. Namun, masih terdapat pelbagai masalah dalam menguasai Bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar di peringkat sekolah.

Mata pelajaran Bahasa Melayu merupakan mata pelajaran yang wajib diduduki oleh semua murid di sekolah sama ada di peringkat rendah mahu pun menengah. Selain itu, mata pelajaran Bahasa Melayu juga merupakan mata pelajaran wajib lulus yang perlu dihadapi oleh seseorang murid atau murid untuk memperoleh sijil serta menyambung pelajaran di peringkat yang lebih tinggi. Namun begitu, hasil pencapaian Bahasa Melayu pada peringkat Ujian Pencapaian Sekolah Rendah (UPSR) bagi sekolah kebangsaan dalam daerah Beluran masih berada pada tahap sederhana.

Penerimaan bahasa kanak-kanak bermula seawal usia enam bulan untuk memperoleh bahasa pertama iaitu bahasa pertuturan atau bahasa ibunda. Hal ini bermakna, proses pemerolehan bahasa pertama akan diterima oleh seseorang kanak-kanak atau individu berdasarkan faktor persekitaran dan pengaruh masyarakat sekeliling. Persekitaran bahasa seseorang kanak-kanak masih didominasi oleh bahasa ibunda mereka, (Zamri 2016). Penggunaan bahasa pertama bukan sahaja berperanan sebagai bahasa berkomunikasi bahkan turut digunakan sebagai item pemerolehan ilmu pengetahuan. Oleh sebab itu, maka bahasa pertama sering dijadikan bahasa ilmu atau pun menjadi bahasa utama dalam proses pembelajaran di sekolah.

Kebolehan untuk menguasai Bahasa Melayu dapat membantu meningkatkan budaya ilmu di samping berkebolehan untuk bersaing di peringkat yang lebih tinggi. Selain itu, kebanyakan penutur Bahasa Melayu juga menjadikan Bahasa Melayu sebagai bahasa pertama mereka. Namun begitu, terdapat segelintir murid Melayu dan bukan Melayu yang mempelajari Bahasa Melayu sama ada sebagai bahasa pertama atau bahasa kedua masih dipengaruhi oleh bahasa ibunda mereka ketika belajar Bahasa Melayu (Zamri 2016). Pengaruh bahasa pertama dalam mempelajari Bahasa Melayu akan mengakibatkan pelbagai masalah dalam sistem bahasa.

Peranan bahasa adalah untuk membantu seseorang individu dalam menyampaikan mesej atau maklumat secara mudah dan boleh difahami. Bagi memastikan sesuatu bahasa itu dapat berfungsi dengan baik, maka penguasaan dalam konteks bahasa sangatlah penting dan menjadi keutamaan. Penguasaan bahasa bermaksud keupayaan individu untuk bertutur, mendengar,

bercakap dan menulis dalam sesuatu bahasa yang digunakan. Walau bagaimanapun, tidak semua individu yang menggunakan kemahiran-kemahiran bahasa dapat menguasai keseluruhan aspek dalam kemahiran bahasa.

Menurut Kamariah Ayu dan Zamri (2015) menyatakan, individu yang mahir bercakap dalam sesuatu bahasa itu, tidak semestinya mahir dalam penulisan bahasa tersebut. Hal ini adalah kerana kemahiran menulis perlu dipelajari, bukan sahaja bentuk atau corak yang berbeza, malah gaya penyampaiannya juga agak berbeza. Masalah ini bukan sahaja berlaku dalam proses penguasaan bahasa pertama, bahkan turut berlaku dalam mempelajari bahasa kedua.

Proses PdPc Bahasa Melayu dalam bilik darjah sangat memainkan peranan dalam membentuk kemahiran berbahasa terutamanya pada peringkat sekolah rendah untuk membentuk batu asas yang kukuh dalam menguasai Bahasa Melayu sebagai bahasa rasmi dan bahasa komunikasi harian. Segala bentuk pengetahuan dan kemahiran yang telah diberikan kepada murid perlulah diaplikasikan secara berterusan dalam bentuk amalan seharian. Melalui proses ini, barulah kemahiran bahasa dalam Bahasa Melayu dapat diperkukuhkan sebermula daripada peringkat awal lagi.

Namun begitu, pembelajaran Bahasa Melayu di sekolah khususnya sekolah rendah dilihat menghadapi pelbagai masalah yang agak ketara terutamanya di kawasan pedalaman Sabah dan Sarawak. Permasalahan ini sering terjadi dalam kalangan murid bukan Melayu yang terdiri daripada pelbagai etnik dan suku kaum yang berbeza-beza di seluruh Sabah dan Sarawak. Masalah yang berlaku adalah disebabkan oleh perbezaan dalam penggunaan bahasa komunikasi harian murid.

ULASAN KEPUSTAKAAN

Pelbagai kajian telah dijalankan untuk meneroka dan menyelidik tentang tahap penguasaan bahasa kedua di samping keperluan untuk memperkukuhkan bahasa pertama. Bahasa pertama biasanya merujuk kepada bahasa ibunda yang dipertuturkan oleh masyarakat di sekeliling. Bahasa kedua pula merujuk kepada penerimaan bahasa lain yang perlu dipelajari untuk meningkatkan keupayaan diri berkomunikasi

secara lebih mendalam. Menurut Zamri (2016), setiap manusia akan memperoleh bahasa pertamanya dahulu sebelum mempelajari bahasa kedua. Hal ini menjelaskan bahawa penerimaan bahasa kedua hanya boleh berlaku sejurus setelah menguasai bahasa pertama.

Aspek pemerolehan bahasa boleh terjadi mengikut tahap dan peringkat seseorang individu. Di samping itu, keupayaan seseorang untuk menguasai bahasa kedua juga bergantung kepada aspek-aspek tertentu. Pemerolehan bahasa ini berlaku mengikut perkembangan tertentu. Pada kebiasaannya, bahasa pertama diperoleh secara tidak formal daripada bahasa yang diucapkan oleh masyarakat dalam lingkungan kanak-kanak itu dibesarkan. Justeru, penerimaan bahasa kedua perlu dinilai berdasarkan sikap, minat dan motivasi kanak-kanak terhadap pembelajaran bahasa kedua.

Mengikut kajian Abdul Rashid (2010), didapati segelintir murid berbangsa Cina tidak menunjukkan minat yang mendalam terhadap penggunaan Bahasa Melayu. Selain itu, sikap yang tidak terbuka juga menjadi pendorong ke arah penguasaan Bahasa Melayu yang lebih baik. Kajian yang dijalankan bertujuan untuk mengenal pasti penggunaan pendekatan, teknik, dan kaedah yang digunakan oleh guru Bahasa Melayu terhadap pengajarannya bagi murid berbangsa Cina.

Selain itu, faktor minat dan sikap murid Cina dalam pembelajaran Bahasa Melayu serta kaitannya dengan bahan bantu mengajar, guru yang mengajar mata pelajaran Bahasa Melayu, pihak pengurusan sekolah, dan keluarga murid sendiri juga turut menjadi tujuan utama dalam kajian ini. Hasil dapatan kajian menunjukkan bahawa, masalah persepsi murid itu sendiri iaitu sikap dan minat mereka terhadap proses pembelajaran Bahasa Melayu yang menjadi faktor penghalang dalam menguasai Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua.

Hal ini turut disokong oleh kajian yang dilakukan oleh Siti Saniah (2013) yang bertujuan untuk mengenal pasti aspek pertuturan Bahasa Melayu dalam kalangan pelajar warga asing dan kekangan yang dihadapinya. Hasil laporan temu bual yang dibuat telah menunjukkan terdapat beberapa faktor penting yang menjadi penghalang terhadap penguasaan pelajar warga asing dalam kemahiran Bahasa Melayu. Antara faktor yang disenaraikan dalam kajian ini adalah faktor sikap,

tiada motivasi, perasaan malu, faktor umur, faktor budaya, masalah sebutan, dan gangguan bahasa ibunda.

Dalam satu kajian yang dijalankan oleh Zaliza dan Zaitul Azma (2014) membuktikan bahawa pelajar menunjukkan sikap yang positif serta motivasi yang tinggi ketika mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa ketiga. Tujuan kajian dijalankan adalah untuk meneroka dan mengenal pasti sikap dan motivasi pelajar warga asing yang mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa ketiga. Berdasarkan kajian yang telah dijalankan di Universiti Teknologi Malaysia ini, pengkaji telah menemui beberapa punca dan sebab yang dapat mempengaruhi sikap dan motivasi pelajar terhadap proses pembelajaran Bahasa Melayu. Hal ini berlaku adalah disebabkan oleh beberapa punca yang telah dikenal pasti seperti faktor tenaga pengajar, pengaruh persekitaran, dan peranan yang dimainkan oleh masyarakat setempat.

Menurut kajian yang dijalankan oleh Jerie dan Zamri (2011) mendapati bahawa murid-murid Iban sekolah rendah mempunyai sikap yang positif dan motivasi yang tinggi untuk mempelajari Bahasa Melayu. Kajian dijalankan untuk meneroka dan mengetahui sikap dan motivasi yang dimiliki oleh murid-murid Iban sekolah rendah untuk mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Pengkaji juga telah menetapkan perbezaan jantina sebagai maklumat untuk menilai sikap dan motivasi murid tersebut. Hasil dapatan kajian menunjukkan bahawa terdapat perbezaan di antara tahap motivasi murid lelaki dengan tahap motivasi murid perempuan yang mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Di samping itu, dapatan kajian ini juga membuktikan bahawa murid Iban yang bukan penutur jati Bahasa Melayu boleh menunjukkan sikap yang positif dari segi penerimaan Bahasa Melayu.

Berdasarkan kepada kajian-kajian berkaitan sikap murid terhadap pembelajaran bidang bahasa yang telah dijalankan, dapat disimpulkan bahawa faktor sikap sangat memainkan peranan penting untuk menentukan prestasi seseorang dalam mempelajari sesuatu bidang ilmu. Pengkaji-pengkaji sebelum ini juga telah menghuraikan secara terperinci tentang kesan dan akibat sikap yang negatif dalam proses pembelajaran terhadap pencapaian akademik murid. Pengaruh sikap ini juga telah dibuktikan oleh para pengkaji dengan meletakkan pelbagai faktor yang menentukan

berlakunya sikap negatif dan positif dalam diri murid.

TUJUAN DAN OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini bertujuan untuk mengkaji sikap dan motivasi murid-murid Bajau di sekolah rendah pedalaman daerah Beluran, Sabah dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Kajian ini turut menekankan kepada hubungan antara jantina dengan sikap dan motivasi dalam mempelajari Bahasa Melayu. Objektif kajian ini adalah untuk:

1. Mengetahui sikap murid-murid Bajau sekolah rendah pedalaman dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua.
2. Mengetahui motivasi murid-murid Bajau sekolah rendah pedalaman dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua.
3. Mengetahui hubungan antara jantina dengan sikap dan motivasi murid-murid Bajau sekolah rendah pedalaman dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua.

METODOLOGI

Reka bentuk yang digunakan dalam kajian ini adalah berdasarkan penyelidikan kuantitatif berasaskan kajian tinjauan berbentuk eksplorasi iaitu untuk mengetahui sejauh mana sikap, motivasi dan perbezaan jantina dapat memberi kesan terhadap proses pembelajaran Bahasa Melayu. Menurut Chua Yan Piaw (2012), kajian kuantitatif boleh digunakan untuk mendapatkan data berlandaskan tanggapan bahawa setiap kejadian, peristiwa, atau fenomena boleh diterangkan melalui pengukuran elemen-elemen terkait fenomena tersebut.

Hal ini bertepatan dengan kehendak kajian ini, iaitu untuk mengumpul maklumat berasaskan kepada ciri-ciri yang telah dikenal pasti. Melalui pemilihan kajian berbentuk tinjauan ini juga, penyelidik berpeluang untuk mengukur data berbentuk kuantitatif menerusi proses penganalisisan dan dapat digeneralisasikan kepada kelompok populasi yang lebih besar berasaskan kepada ciri-ciri yang serupa.

Kajian ini memberi fokus kepada tiga buah sekolah yang terletak dalam kawasan Pulau Jambongan, Beluran, Sabah. Ketiga-tiga sekolah ini telah dikelaskan sebagai sekolah pedalaman

tahap 3. Sekolah yang dipilih ialah Sekolah Kebangsaan Malalin, Sekolah Kebangsaan Limau-Limau, dan Sekolah Kebangsaan Jambongan. Jarak sekolah dengan Pejabat Pendidikan Daerah Beluran adalah sejauh 233 kilometer secara purata. Semua responden kajian yang dipilih adalah penduduk setempat yang tinggal berdekatan dengan sekolah melibatkan penduduk Kampung Malalin (Sekolah Kebangsaan Malalin), Kampung Limau-Limau (Sekolah Kebangsaan Limau-Limau), Kampung Jambongan, Kampung Bahanan, dan Kampung Ujung (Sekolah Kebangsaan Jambongan).

Populasi yang terlibat dalam kajian ini ialah semua murid tahun 4, 5, dan 6 yang bersekolah di sekolah-sekolah kebangsaan sekitar Pulau Jambongan. Menurut Mohd Majid (2004), populasi merujuk kepada kumpulan sasaran pengkaji, iaitu kumpulan kepada siapa hasil kajian akan digeneralisasikan. Jumlah keseluruhan responden adalah seramai 56 orang. Jumlah responden mengikut tahun pula adalah 13 orang daripada Tahun 4, 22 orang daripada Tahun 5, dan 21 orang daripada Tahun 6. Oleh itu, pemilihan sampel dibuat berdasarkan kelompok responden kajian yang mewakili populasi yang hendak dikaji, dikenal pasti dan semua aktiviti dalam kelompok tersebut diambil kira sebagai responden (Mohd Majid 2004).

Pemilihan instrumen atau kaedah pengumpulan data perlu dirancang mengikut keadaan dan kesesuaian situasi di tempat kajian. Berdasarkan kepada kajian ini, instrumen soal selidik telah digunakan untuk mendapatkan maklumat yang dikehendaki. Menurut Chua Yan Piaw (2012), instrumen soal selidik adalah amat bersesuaian dengan kajian tinjauan kerana kaedah ini berupaya menghasilkan item-item yang boleh dipercayai dan konsisten jika disediakan dengan baik.

Dalam kajian ini, pekali kebolehpercayaan terhadap penetapan skor melalui rujukan "*Cronbach Alpha Reliability Coefficient*" untuk menguji setiap item dalam soal selidik telah ditetapkan. Pengujian ke atas nilai kebolehpercayaan akan dilakukan dengan menggunakan perisian *Statistical Package for The Social Science* (SPSS) versi 23.

Hasil dapatan kajian rintis telah dianalisis dan dikodkan dengan menggunakan perisian SPSS. Tiga pemboleh ubah yang sesuai, iaitu melibatkan

aspek sikap terhadap penutur Bahasa Melayu, sikap integratif, dan minat terhadap Bahasa Melayu. Dapatan data daripada kajian rintis ini telah dianalisis melalui ujian *Cronbach Alpha* setelah dilaksanakan kepada 20 orang responden yang mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Hasil kajian rintis yang telah dibuat dibentangkan seperti dalam Jadual 1.

Jadual 1. Keputusan ujian kebolehpercayaan

Aspek	Item	Kajian Rintis	Nilai Alpha Cronbach
Sikap	8	.908	
Sikap integratif	5	.840	.876
Motivasi	7	.880	

DAPATAN KAJIAN

Statistik deskriptif berperanan untuk menghuraikan atau membuat ringkasan pada data atau sebarang maklumat yang diperoleh. Menurut Wiersma (2000), analisis deskriptif berupaya untuk membuat pengukuran serta menerangkan data berbentuk kuantitatif. Justeru itu, kajian ini akan menghuraikan data berdasarkan kepada kaedah analisis deskriptif.

Sikap Murid Bajau dalam Mempelajari Bahasa Melayu

Berdasarkan Jadual 2, ternyata rata-rata responden kajian menunjukkan sikap yang positif terhadap proses pembelajaran Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Hal ini dapat dilihat menerusi 12 item yang mencapai keputusan melebihi 70.0% daripada 14 item keseluruhannya. Hanya dua item sahaja yang memperoleh keputusan di bawah 70.0% iaitu '*Orang Melayu boleh dipercayai*' dengan hanya 67.9% sahaja yang bersetuju. Sementara item kedua pula adalah item '*Saya sentiasa menyiapkan kerja rumah Bahasa Melayu*', dengan hanya 48.2% sahaja yang bersetuju.

Hasil analisis data juga menunjukkan bahawa responden menunjukkan sikap yang positif secara keseluruhannya. Item yang mendapat persetujuan tertinggi adalah bagi item '*Saya suka orang Melayu*' dengan keseluruhan responden bersetuju dan mendapat capaian 100%. Item '*Saya seronok berkenalan dengan orang Melayu*' juga

memperoleh keputusan yang tinggi dengan 92.8% bersetuju. Bagi item ketiga dan keempat iaitu '*Orang Melayu suka bergaul dengan orang lain*' dan '*Orang Melayu bertimbang rasa*', memperoleh pungutan data yang sama iaitu sebanyak 75% bersetuju. Hal ini menggambarkan bahawa konstruk sikap murid Bajau terhadap penutur Bahasa Melayu memperoleh keputusan yang positif.

Jadual 2: Sikap murid Bajau dalam mempelajari Bahasa Melayu

Konstruk	Peratus (%)	
	Ya	Tidak
A. Sikap murid Bajau terhadap penutur Bahasa Melayu		
1. Saya suka orang Melayu.	100.0	0.0
2. Saya seronok berkenalan dengan orang Melayu.	92.8	7.2
3. Orang Melayu suka bergaul dengan orang lain.	75.0	25.0
4. Orang Melayu bertimbang rasa.	75.0	25.0
5. Orang Melayu boleh dipercayai.	67.9	32.1
B. Sikap integratif murid Bajau terhadap Bahasa Melayu		
6. Saya ingin mempunyai hubungan dengan orang Melayu.	91.1	8.9
7. Saya fasih Bahasa Melayu jika bergaul dengan orang Melayu.	71.4	28.6
8. Saya ingin tahu dengan mendalam tentang orang Melayu.	76.8	23.2
C. Minat murid Bajau terhadap Bahasa Melayu		
9. Saya bersungguh-sungguh belajar Bahasa Melayu.	96.4	3.6
10. Saya minat belajar Bahasa Melayu.	94.6	5.4
11. Saya menumpukan perhatian di dalam kelas Bahasa Melayu.	75.0	25.0
12. Saya sentiasa menyiapkan kerja rumah Bahasa Melayu.	48.2	51.8
13. Saya suka mata pelajaran Bahasa Melayu.	94.6	5.4
14. Saya tertarik hati dengan mata pelajaran Bahasa Melayu.	96.4	3.6

Dalam konstruk sikap integratif murid Bajau terhadap Bahasa Melayu pula, hanya tiga item yang diuji. Bagi item pertama iaitu '*Saya ingin mempunyai hubungan dengan orang Melayu*', sebanyak 91.1% responden bersetuju. Bagi item '*Saya fasih Bahasa Melayu jika bergaul dengan orang Melayu*' pula, berjaya mencapai peratusan Setuju sebanyak 71.4%. Sementara itu, item yang ketiga diuji dalam konstruk ini adalah item '*Saya ingin tahu dengan mendalam tentang orang Melayu*', memperoleh 76.8% setuju. Secara keseluruhannya, sikap integratif murid Bajau adalah pada paras yang positif.

Konstruk terakhir untuk menguji sikap adalah pada konstruk minat murid Bajau terhadap Bahasa Melayu. Dalam konstruk ini, sebanyak enam item

telah diuji. Bagi item pertama dan item keenam iaitu '*Saya bersungguh-sungguh belajar Bahasa Melayu*' serta '*Saya tertarik hati dengan mata pelajaran Bahasa Melayu*', jumlah peratusan yang diperoleh adalah sama iaitu sebanyak 96.4% bersetuju. Begitu juga halnya dengan item '*Saya minat belajar Bahasa Melayu*' dan item '*Saya suka mata pelajaran Bahasa Melayu*', yang memperoleh 94.6%. Sementara item '*Saya menumpukan perhatian di dalam kelas Bahasa Melayu*' pula, memperoleh jumlah peratusan bersetuju sebanyak 75%.

Oleh itu, konstruk minat juga dapat menggambarkan peratusan bersetuju yang tinggi dan menunjukkan sikap penerimaan yang positif terhadap Bahasa Melayu dalam kalangan murid Bajau.

Motivasi Murid Bajau dalam Mempelajari Bahasa Melayu

Jadual 3 memaparkan tahap motivasi setiap responden yang diuji dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Berdasarkan kepada hasil dapatan yang diperoleh, didapati tahap motivasi setiap responden adalah tinggi dalam proses mempelajari Bahasa Melayu. Sebanyak 22 item dengan pembahagian kepada tiga konstruk telah dibuat untuk menguji tahap motivasi responden. Berdasarkan kepada kesemua item yang dinilai, didapati sebanyak 17 item mencapai peratusan setuju melebihi 80%. Sebanyak empat item telah menunjukkan keputusan peratusan melebihi 70%. Sementara itu, hanya satu item sahaja yang menunjukkan tahap motivasi yang rendah dan hanya mencapai 67.9% sahaja bersetuju.

Berdasarkan kepada konstruk pertama iaitu sikap murid Bajau dalam mempelajari Bahasa Melayu, didapati bahawa tahap motivasi responden adalah sangat tinggi. Sebanyak tujuh item telah diuji dalam konstruk ini. Hasil dapatan menunjukkan bahawa item pertama, ketiga, keempat, dan ketujuh iaitu '*Saya segera membuat kerja rumah Bahasa Melayu*', '*Saya membuat kerja rumah Bahasa Melayu mengikut jadual*', '*Saya aktif dalam aktiviti kelas Bahasa Melayu*', dan '*Saya memberi tumpuan soalan Bahasa Melayu yang dijangka keluar dalam ujian*', memperoleh peratusan bersetuju yang sama iaitu 89.3%. Item kedua pula iaitu '*Saya belajar Bahasa*

Melayu mengikut jadual' memperoleh 80.4% setuju. Bagi item '*Saya berusaha bersungguh-sungguh tidak gagal Bahasa Melayu*' pula memperoleh peratusan setuju sebanyak 87.5%. Manakala, item '*Saya lebih lama belajar Bahasa Melayu berbanding mata pelajaran lain*' memperoleh peratusan terendah dengan hanya 67.9% sahaja yang bersetuju.

Dalam konstruk kedua pula, keinginan murid Bajau belajar Bahasa Melayu telah diukur dengan menggunakan empat item soalan. Hasil menunjukkan bahawa, peratusan bersetuju adalah sangat tinggi bagi konstruk ini. Item pertama dan keempat yang diuji iaitu '*Saya berasa seronok belajar Bahasa Melayu*' dan '*Saya suka belajar Bahasa Melayu kerana mata pelajaran ini sangat penting*' menunjukkan peratusan bersetuju yang sama iaitu dengan 92.9%. Bagi item kedua pula iaitu '*Belajar Bahasa Melayu telah menjadi hobi saya*', mendapat 71.4% setuju. Akhir sekali adalah pada item ketiga iaitu '*Saya gemar belajar mata pelajaran Bahasa Melayu*' dengan peratusan bersetuju sebanyak 91.1%. Justeru itu, konstruk ini dapat memberikan gambaran bahawa kebanyakan responden mempunyai tahap motivasi yang tinggi.

Responden juga menunjukkan motivasi yang tinggi dalam konstruk ketiga iaitu motivasi instrumental murid Bajau terhadap Bahasa Melayu. Sebanyak 11 item telah diuji dalam bahagian ini. Didapati item pertama iaitu '*Bahasa Melayu ialah subjek wajib*' memperoleh peratusan tertinggi (100%) dengan ke semua responden menyatakan persetujuan mereka. Bagi item kedua pula iaitu '*Saya mempunyai kelebihan jika menguasai Bahasa Melayu*', seramai 78.6% bersetuju. Item ketiga iaitu '*Saya bercita-cita melanjutkan pelajaran dalam bidang Bahasa Melayu*' menunjukkan tahap persetujuan sebanyak 73.2%. Item keempat pula iaitu '*Menguasai Bahasa Melayu meluaskan pandangan saya*' memperoleh 85.7% jumlah responden yang bersetuju. Bagi item kelima dan keenam iaitu '*Menguasai Bahasa Melayu memperkembangkan pengetahuan saya*' dan '*Menguasai Bahasa Melayu menjadikan saya orang yang berpengetahuan tinggi*' mendapat peratusan setuju yang sama iaitu 91.1%.

Dalam item '*Menguasai Bahasa Melayu membantu saya mendapat keputusan ujian yang baik*', seramai 92.9% responden bersetuju.

Sementara item *'Menguasai Bahasa Melayu membolehkan saya berkomunikasi dengan kaum lain'* mencapai 82.1% bersetuju. Item *'Menguasai Bahasa Melayu membolehkan saya faham novel dan filem Melayu'* pula mencatatkan peratusan 94.6%. Bagi item kesepuluh pula iaitu *'Menguasai Bahasa Melayu membantu saya mendapat pekerjaan yang baik'* mencapai 71.4%.

Jadual 3: Motivasi murid Bajau dalam mempelajari Bahasa Melayu

Konstruk	Peratus (%)	
	Ya	Tidak
A. Sikap murid Bajau terhadap penutur Bahasa Melayu		
15. Saya segera membuat kerja rumah Bahasa Melayu.	89.3	10.7
16. Saya belajar Bahasa Melayu mengikut jadual.	80.4	19.6
17. Saya membuat kerja rumah Bahasa Melayu mengikut jadual.	89.3	10.7
18. Saya aktif dalam aktiviti kelas Bahasa Melayu.	89.3	10.7
19. Saya berusaha bersungguh-sungguh tidak gagal Bahasa Melayu.	87.5	12.5
20. Saya belajar Bahasa Melayu lebih lama.	67.9	32.1
21. Saya memberi tumpuan soalan Bahasa Melayu yang dijangka keluar ujian.	89.3	10.7
B. Sikap integratif murid Bajau terhadap Bahasa Melayu		
22. Saya berasa seronok belajar Bahasa Melayu.	92.9	7.1
23. Belajar Bahasa Melayu telah menjadi hobi saya.	71.4	28.6
24. Saya gemar belajar mata pelajaran Bahasa Melayu.	91.1	8.9
25. Saya suka belajar Bahasa Melayu kerana mata pelajaran ini sangat penting.	92.9	7.1
C. Motivasi murid Bajau terhadap Bahasa Melayu		
25. Bahasa Melayu ialah subjek yang wajib.	100	0
26. Saya mempunyai kelebihan jika menguasai Bahasa Melayu.	78.6	21.4
27. Saya bercita-cita melanjutkan pelajaran dalam bidang Bahasa Melayu.	73.2	26.8
28. Menguasai Bahasa Melayu meluaskan pandangan saya.	85.7	14.3
29. Menguasai Bahasa Melayu memperkembangkan pengetahuan saya.	91.1	8.9
30. Menguasai Bahasa Melayu menjadikan saya orang yang berpengetahuan tinggi.	91.1	8.9
31. Menguasai Bahasa Melayu membantu saya mendapat keputusan ujian yang baik.	92.9	7.1
32. Menguasai Bahasa Melayu membolehkan saya berkomunikasi dengan kaum lain.	82.1	17.9
33. Menguasai Bahasa Melayu membolehkan saya faham novel dan filem Melayu.	94.6	5.4
34. Menguasai Bahasa Melayu membantu saya mendapat pekerjaan yang baik.	71.4	28.6
35. Menguasai Bahasa Melayu membolehkan saya membaca majalah Bahasa Melayu.	96.4	3.6
36. Bahasa Melayu ialah subjek yang wajib.	100	0

Akhir sekali, bagi item *'Menguasai Bahasa Melayu membolehkan saya membaca buku Bahasa*

Melayu', dapat mencatat peratusan kedua tertinggi dengan 96.4%. Kesimpulannya, rata-rata responden menunjukkan tahap motivasi yang tinggi dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua.

PERBINCANGAN

Sikap Murid Bajau dalam Mempelajari Bahasa Melayu

Hasil dapatan kajian menunjukkan bahawa sikap murid Bajau dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua adalah sangat positif dan memberangsangkan. Dapatan ini disokong oleh kajian yang dijalankan oleh Jerie dan Zamri (2010) yang turut memperoleh keputusan yang positif serta motivasi yang tinggi bagi murid Iban dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Menurut kajian Abdul Rashid (2010) terhadap murid berbangsa Cina juga menunjukkan keputusan yang positif terhadap sikap dan bermotivasi tinggi untuk mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa pendidikan. Hal ini juga turut digambarkan oleh kajian Jumiya (2014), di mana murid berbangsa Kensiu turut menunjukkan sikap yang positif serta motivasi yang tinggi terhadap pembelajaran Bahasa Melayu. Namun begitu, hasil kajian yang dijalankan oleh Siti Saniah (2013) mendapati bahawa sikap dan motivasi pelajar warga asing dalam pelbagai latar belakang kewarganegaraan menunjukkan keputusan yang negatif serta tahap motivasi yang rendah semasa mempelajari Bahasa Melayu.

Sikap murid Bajau yang positif ini boleh dilihat berdasarkan kepada semua komponen sama ada dalam konstruk sikap, sikap integratif, dan minat terhadap pembelajaran Bahasa Melayu. Rata-rata murid Bajau memilih sikap yang positif terhadap item suka akan orang Melayu dan seronok untuk berkenalan dengan orang Melayu sebagai penutur jati Bahasa Melayu. Hal ini sekaligus menyokong kajian Jerie (2010) dan Abdullah (2004) yang turut mendapati murid Iban dan murid Dusun memaparkan sikap yang positif terhadap bangsa/kaum Melayu.

Sementara itu, murid Bajau juga turut menunjukkan sikap interaktif yang positif. Hal ini adalah kerana, pegangan terhadap kebolehan untuk menguasai Bahasa Melayu dengan baik akan membantu dalam pelbagai aspek termasuk

berkomunikasi dengan penutur Bahasa Melayu secara lebih baik. Perkara ini juga adalah sangat penting untuk dinilai kerana sikap integratif merupakan salah satu elemen utama dalam membantu meningkatkan pencapaian terhadap pembelajaran sesuatu bahasa secara lebih berkesan (Zamri 2014, Zamri et al. 2006).

Kajian ini juga dapat merumuskan bahawa sebahagian besar murid Bajau telah meletakkan minat yang mendalam terhadap proses pembelajaran Bahasa Melayu. Hal ini boleh dilihat melalui minat dan kesungguhan murid Bajau dalam mempelajari Bahasa Melayu. Murid Bajau juga telah meletakkan rasa minat dengan menyukai mata pelajaran Bahasa Melayu.

Motivasi Murid Iban dalam Mempelajari Bahasa Melayu

Tahap motivasi murid Bajau juga memperlihatkan hasil motivasi yang tinggi dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Hal ini dapat diperhatikan melalui ketiga-tiga komponen yang melibatkan sikap terhadap pembelajaran Bahasa Melayu, keinginan untuk belajar Bahasa Melayu, serta motivasi instrumental. Komponen motivasi instrumental dapat memaparkan hasil motivasi yang tinggi dan ketara.

Berdasarkan kepada hasil pemerhatian ini dapat memberikan gambaran bahawa tahap kesedaran yang tinggi wujud dalam diri murid Bajau terhadap kepentingan dalam menguasai Bahasa Melayu. Selain itu, rata-rata murid Bajau juga yakin bahawa penguasaan yang baik terhadap mata pelajaran Bahasa Melayu dapat membimbing dan membantu mereka untuk menguasai mata pelajaran yang lain secara lebih baik. Hal ini kerana, telah wujud kesedaran bahawa kebanyakan mata pelajaran diajar dalam Bahasa Melayu.

Dapatan ini juga secara tidak langsung telah menyokong kajian Zamri (2016) yang mendapati bahawa faktor motivasi sangat memberi kesan terhadap penguasaan kemahiran berbahasa seseorang individu.

Selain itu, dapatan ini juga bertepatan dengan kajian Zamri et al. (2015) yang menyatakan bahawa aspek motivasi sangat mempengaruhi gaya pembelajaran murid. Nur Khazinatul Fateha dan Zamri (2016) juga turut menekankan aspek motivasi dalam membantu meningkatkan minat

serta mempengaruhi sikap seseorang murid dalam mempelajari bidang bahasa.

Justeru, kesedaran terhadap keperluan mempelajari Bahasa Melayu bukan sekadar untuk memperoleh keputusan yang cemerlang dalam peperiksaan semata-mata, tetapi dapat didorong oleh keinginan, minat dan jati diri terhadap Bahasa Melayu sebagai bahasa pendidikan, bahasa perpaduan, dan bahasa kebangsaan.

KESIMPULAN

Pada dasarnya, keupayaan dan kecemerlangan seseorang murid dalam mempelajari ilmu bahasa dapat dikaitkan dengan pelbagai faktor seperti sikap dan motivasi murid itu sendiri. Pengaruh sikap sangat memainkan peranan utama dalam membimbing seseorang murid untuk memperoleh matlamat yang dicapai. Dalam konteks kajian ini, sikap dan motivasi adalah dua elemen utama yang memberi kesan terhadap keupayaan penguasaan dalam bidang bahasa khususnya Bahasa Melayu.

Kajian ini sekali gus dapat membuktikan bahawa murid Bajau yang bersekolah di kawasan pedalaman juga turut mempunyai sikap yang positif serta motivasi yang tinggi untuk mempelajari Bahasa Melayu walau pun sebagai bahasa kedua. Hal ini sekali gus dapat mendorong dan membimbing murid-murid dalam mencapai kejayaan yang cemerlang terhadap pembelajaran Bahasa Melayu.

Kesimpulannya, sikap dan motivasi murid Bajau di sekolah rendah pedalaman adalah sangat baik ketika mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Hal ini juga membuktikan bahawa tahap penerimaan Bahasa Melayu sebagai bahasa perpaduan dalam bidang pendidikan di Sabah adalah sangat membanggakan.

RUJUKAN

- Abdul Rasid Jamian. 2010. Permasalahan pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu dalam kalangan murid Cina. *Jurnal Jabatan Pendidikan Bahasa dan Kemanusiaan, Fakulti Pengajian Pendidikan, Universiti Putra Malaysia*.
- Abdullah Musa. 2004. Sikap dan motivasi pelajar Dusun terhadap pembelajaran Bahasa Melayu dan bahasa Inggeris sebagai bahasa kedua.

- Kertas Projek Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Chua Yan Piaw. 2006. *Kaedah dan statistik penyelidikan: Kaedah penyelidikan, Buku 1*. Kuala Lumpur: McGraw-Hill.
- Jerie Anak Peter Langan. 2010. Sikap dan motivasi murid Iban dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. Kertas Projek Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Jerie Anak Peter Langan & Zamri Mahamod. 2011. Sikap dan motivasi murid Iban dalam mempelajari Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*, 1 (1), 13-25.
- Jumiya Ahmad. 2014. Masalah pembelajaran dan penguasaan Bahasa Melayu sebagai bahasa kedua dalam kalangan murid Kensiu: Satu kajian kes. Tesis Doktor Falsafah, Universiti Utara Malaysia.
- Kamiliah Ayu Ab. Ghani & Zamri Mahamod. 2015. Strategi Pembelajaran Bahasa Melayu dalam Kalangan Pelajar Bukan Melayu. *Prosiding Seminar Pascasiswazah Pendidikan Bahasa Melayu & Kesusasteraan Melayu*. Fakulti Pendidikan: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd. Majid Konting. 2004. *Kaedah penyelidikan pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nur Khazinatul Fateha Kamarruddin & Zamri Mahamod. 2016. Sikap, motivasi dan kemahiran abad ke-21 dalam kalangan pelajar Bahasa Melayu. *Prosiding Seminar Pascasiswazah Pendidikan Bahasa Melayu & Pendidikan Kesusasteraan Bahasa Melayu*. Fakulti Pendidikan: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Siti Saniah Abu Bakar. 2013. Kekangan pelajar warga asing dalam menggunakan kemahiran bertutur Bahasa Melayu. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*, 3 (1), 52-61.
- Wiersma, W. 2000. *Research methods in education*. 7th Edition. Boston: Allyn & Bacon.
- Zaitul Azma Zainon Hamzah. 2007. Merealisasikan Bahasa Melayu sebagai bahasa antarabangsa. *Prosiding Seminar Kebangsaan Isu-isu Pendidikan Negara Ketiga: Dasar dan Perlaksanaan*, 301-314. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Zaliza Mohamad Nasir & Zaitul Azma Zainon Hamzah. 2014. Sikap dan motivasi pelajar terhadap pembelajaran Bahasa Melayu. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 134, 408-415.
- Zamri Mahamod, Norlela Abdollah & Zaleha Masiman. 2006. Pengaruh sikap dalam pembelajaran bahasa pertama dan kedua dalam kalangan pelajar bukan Melayu. *Proceeding of the National Conference on Sciences, Technology and Social Sciences*, 37-41. Jengka: Penerbitan Universiti Teknologi Mara.
- Zamri Mahamod, Ruslin Amir & Mohamed Amin Embi. 2015. *Kepelbagaian pelajar dan perbezaan pembelajaran*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zamri Mahamod. 2014. *Inovasi P&P dalam pendidikan Bahasa Melayu*. Cetakan Ketiga. Tanjung Malim: Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Zamri Mahamod. 2016. *Psikolinguistik dan pengajaran bahasa*. Bangi: Penerbit Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.